

Araştırma makalesi

Research article

COVID-19 Pandemisi Sürecinde Hemşirelik Eğitime Yönelik SWOT Analizi: Bir Karma Yöntem Çalışması

Ayşe ARIKAN DÖNMEZ¹, Sevgisun KAPUCU², Sevinç KUTLUTÜRKAN³

ÖZ

Amaç: Bu araştırma, COVID-19 pandemisi sürecinde hemşirelik fakültesi ve/veya bölümünde görev yapan öğretim elemanlarının hemşirelik eğitime yönelik çevrim içi eğitim yöntemlerinin kullanılmasının güçlü ve zayıf yönleri ile sunduğu fırsat ve içerdiği tehditlere yönelik görüşlerini SWOT analizi çerçevesinde incelemek amacıyla yapıldı.

Gereç ve Yöntem: Nicel ve nitel araştırma yöntemlerinin bir arada kullanıldığı karma yöntemle yürütülen bu araştırma Mayıs 2021-Şubat 2022 tarihleri arasında Türkiye'deki devlet ve vakıf üniversiteleri hemşirelik fakültesi/bölümünde yürütüldü. Araştırmanın nicel bölümüne 253 kişi, yedi ayrı oturumla yürütülen odak grup görüşmelerine ise toplamda 42 kişi katıldı. Veriler, Kişisel Bilgi Formu, COVID-19 ile İlgili Görüşler Formu ve Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu ile toplandı. Nicel verilerin analizinde tanımlayıcı istatistiksel analizler, nitel verilerin analizinde ise içerik analizi kullanıldı.

Bulgular: Hemşirelik öğretim elemanlarının, çevrim içi eğitim yöntemine hızlı adapte olduğu, genel olarak kurumlarının altyapılarının yeterli olduğu ve teknoloji kullanımında zorluk yaşamadıkları, ancak iş yüklerinin arttığı ve genel olarak uygulamalı dersler için uygun olmadığı belirlendi. Çalışmamızda kullanılan uzaktan eğitimin güçlü ve zayıf yönlerini, bizlere sağladığı fırsatları ve gözden kaçırmamız gereken tehditleri içeren 40 tema belirledik.

Sonuç: Pandemi sürecinde çevrim içi ortamda yapılandırılan ve gerçekleştirilen eğitim süreci günümüz kuşağının teknolojiye yakınlığı boyutları ile düşünüldüğünde, yüz yüze eğitimi destekleyici yönleri ile hemşirelik eğitim literatürüne katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar kelimeler: COVID-19 pandemisi, hemşirelik eğitimi, SWOT analizi

ABSTRACT

SWOT Analysis of Nursing Education During the COVID-19 Pandemic: A Mixed Methods Study

Aim: This study was carried out to examine the opinions of the faculty members working in the nursing faculty and/or department regarding the strengths and weaknesses of the using of online education methods for nursing education, as well as the opportunities and threats they present, within the framework of SWOT analysis during the COVID-19 pandemic.

Material and Methods: This study, conducted using a mixed-methods approach that combined both quantitative and qualitative research methods, was carried out between May 2021 and February 2022 at the nursing faculty/department of state and foundation universities in Turkey. The quantitative part of the study included 253 participants, while a total of 42 individuals participated in focus group discussions conducted in seven separate sessions. Data were collected with Personal Information Form, Comments on COVID-19 and Semi-Structured Interview Form. Descriptive statistical analyzes were used for the quantitative data, while content analysis was used for qualitative data.

Results: It was determined that the nursing instructors quickly adapted to the online education method, that the infrastructure of their institutions was generally adequate, and they did not experience difficulties with technology usage. However, it was also noted that their workload had increased and that online education was generally not suitable for practical courses. In our study, we identified 40 themes related to the strengths and weaknesses of the remote education used, the opportunities it provided, and the threats that should not be overlooked.

Conclusion: Considering the educational process structured and conducted online during the pandemic process with the dimensions of closeness of today's generation to technology, it is thought that it will contribute to the nursing education literature with its supportive aspects of face-to-face education.

Keywords: COVID-19 pandemic, nursing education, SWOT analysis

¹Doç. Dr., Hacettepe Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Ankara/Türkiye, E-mail: aysearikan8585@gmail.com, Tel: +90 530 926 01 17, ORCID: 0000-0003-4893-9335

²Prof. Dr., Hacettepe Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Ankara/Türkiye, E-mail: sevgisunkapucu@gmail.com, Tel: +90 533 743 39 58, ORCID: 0000-0003-3908-3846

³Doç. Dr., Ankara Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Ankara/Türkiye, E-mail: skutlu1@yahoo.com, Tel: +90 532 468 47 91, ORCID: 0000-0002-3230-0775

Geliş Tarihi: 25 Ağustos 2023, Kabul Tarihi: 27 Kasım 2024

Atıf/Citation: Dönmez Arıkan A., Kapucu S., Kutlutürkan S. (2025). COVID-19 Pandemisi Sürecinde Hemşirelik Eğitime Yönelik SWOT Analizi: Bir Karma Yöntem Çalışması. Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi, 12(1), 1-14. DOI:10.31125/hunhemsire.1350145

GİRİŞ

Dünya 2019 yılının aralık ayında ilk olarak Çin'in Wuhan kentinde ortaya çıkan koronavirüs-19 (COVID-19) pandemisi nedeniyle küresel anlamda eşi görülmemiş zorluklarla karşı karşıya kalmıştır (Cervera-Gasch vd., 2020; Dewart vd., 2020). Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) verilerine göre; Dünya'da 18 Ağustos 2024 itibari ile COVID-19 nedeniyle toplam 238.416 vaka ve 4392 ölüm bildirimi rapor edilmiştir (World Health Organization [WHO], 2024). Ülkemizde dünyadaki diğer ülkelere göre daha geç bir zamanda ortaya çıkan COVID-19, insan yaşamıyla ilgili tüm sektörleri olumsuz etkilemiş, etkilenen bu sektörlerden biri de önemli derecede eğitim sektörü olmuştur. Ülkemizde ilk tespit edilen COVID-19 vakası Sağlık Bakanlığı tarafından 10 Mart 2020 tarihinde açıklanmış, ardından COVID-19'a ilişkin alınan önlemler kapsamında Yüksek Öğretim Kurumu (YÖK) tarafından üniversitelerde 16 Mart 2020 tarihinden itibaren 3 hafta eğitime ara verilmesine karar verilmiştir (Yüksek Öğretim Kurulu [YÖK], 2020b). Ancak daha sonrasında YÖK tarafından eğitim öğretimin kesintiye uğramaması ve uygulamada birlik oluşturmak için 23 Mart 2020 tarihinden itibaren verilen bu ara sonlandırılarak eğitim-öğretim faaliyetlerine çevrim içi ortamda, uzaktan ve açıktan öğretim olarak devam edilmesine karar verilmiştir (Yüksek Öğretim Kurulu [YÖK], 2020a).

Hemşirelik lisans eğitiminin en az dört yıl veya 4600 saat teorik ve klinik eğitimi kapsamı, teorik eğitim süresinin toplam eğitim süresinin üçte biri ve klinik eğitim süresinin ise toplam eğitim süresinin yarısı kadar olması zorunluluğu bulunmaktadır (T.C. Resmi Gazete, 2008). Hemşirelik eğitimi önemli derecede pandemi sürecinden etkilenmiştir (Cervera-Gasch vd., 2020; Dewart vd., 2020). Bu noktada pandemi süreci nedeniyle hemşirelik eğitimcileri ve öğrencileri açısından karşılaşılan önemli zorluklardan biri, öğrencilerin yönetmelik uyarınca gereken teorik ve klinik eğitim süresini nasıl tamamlayacağı konusu olmuştur. Bununla birlikte şimdiki kadar hemşirelik teorik ve klinik/uygulamalı eğitimlerinin öğrencilerle fiziksel ortamda, yüz yüze ve gerçek ortamda gerçekleştirilmesi, ancak pandemi süreci nedeniyle müfredat ve öğretimin hızlı bir şekilde çevrim içi ortama dönüştürülmesi zorunluluğu yaşanan diğer bir zorluk olmuştur.

Bu doğrultuda YÖK Yürütme Kurulunun 10 Nisan 2020 tarihli "Hemşirelik programlarında mezun aşamasında olan öğrencilerin, yaşanan güçlükler nedeniyle, 2019-2020 eğitim ve öğretim yılı bahar dönemiyle sınırlı kalmak kaydıyla, staj/uygulama eğitimlerini; sağlık birimlerinde koruyucu önlemler alınarak yapabilecekleri gibi uzaktan öğretim yoluyla, simülasyon eğitimi, proje, vaka analizi vb faaliyetlerle de tamamlayabilmeleri hususunun yükseköğretim kurumlarının ilgili kurulları tarafından değerlendirilerek karara bağlanması uygun görülmüştür" kararı doğrultusunda, 10 Nisan 2020 tarihinde Hemşirelik Dekanlar Konseyi Toplantısı'nda hemşirelik programlarındaki öğrencilerin teorik ve klinik/uygulamalı eğitimlerinin tamamlanmasında bir birlik oluşturulması için bazı önemli kararlar alınmıştır (Hemşirelik Fakülteleri Dekanlar Konseyi, 2020; Yüksek Öğretim Kurulu [YÖK], 2020c). Bu kararlardan ilki son sınıf öğrencilerini kapsamakta olup; COVID 19 pandemisi nedeniyle sağlık kurumlarının bulaş riski almamak için, bu süreçte uygulamalı eğitimlere yönelik öğrencileri kabul etmeme olasılığı ve gerekli koruyucu önlemleri kısa sürede sağlamanın mümkün olmaması durumu göz önünde bulundurularak, mezuniyet aşamasındaki öğrencilerin yaklaşık 5-7 haftası tamamlanan bahar dönemi eğitimlerinin uzaktan öğretim yolu ile yapılmasını içermektedir. Bu amaçla simülasyon eğitimi, proje, vaka analizi, sanal sınıf, beceri videoları gibi yöntemlerin kullanılması önerilmiştir. Ayrıca, 2020 yılında mezun olacak öğrencilerden bazılarının pandemi süreci nedeniyle gerçek klinik ortamdaki uygulama becerilerinin kısmen sınırlı olabileceği dikkate alınarak iş verenlere işe başlamada tamamlayıcı oryantasyon eğitimleri planlamaları hususunda tavsiyelerde bulunulmasına karar verilmiştir. Aynı toplantıda hemşirelik 1, 2 ve 3. sınıflarda öğrenim gören öğrencilerin teorik derslerinin uzaktan öğretim yöntemi ile yapılması, laboratuvar dersleri için sanal laboratuvar, simülasyon gibi yöntemler kullanılması ancak derslerin klinik uygulamasının pandemi nedeniyle getirilen kısıtlamalar sona erdikten sonra muhakkak gerçek klinik/saha ortamında tamamlanması önerilmiştir. Bununla birlikte derslerin klinik uygulamasının akademik takvim uzatılarak veya bir sonraki öğretim döneminin başında veya içerisinde yapılması, kuramsal uygulamalı derslerin başarı değerlendirmesinin daha sonra kaydedilebilmesi için üniversitelerin senatolarında "eksik", "tamamlanması zorunlu" gibi açıklamalar ile not giriş sistemine ilişkin kararlar alması da ayrıca önerilmiştir (Hemşirelik Fakülteleri Dekanlar Konseyi, 2020).

Araştırmanın hemşirelik öğretim elemanlarından oluşan çalışma grubunun sahip olduğu farklı bakış açıları ve deneyimleri çerçevesinde elde edilen bulguların, hemşirelik eğitime yönelik çevrim içi ortamda gerçekleştirilen uzaktan ve/veya çevrim içi eğitim yöntemlerinin kullanımına ilişkin eksik yönlerinin giderilmesi ve güçlü yönlerinin desteklenmesine yönelik yapılacak çalışmalarda birçok farklı paydaş grubuna da yol gösterici olacağı düşünülmektedir. Diğer bir deyişle, hemşirelik fakültesi/bölümünde görev yapan öğretim elemanları, üniversite yöneticileri, politika yapıcılar başta olmak üzere ilgili diğer paydaşlara, hemşirelik öğretimi etkileyen iç ve dış faktörlere ilişkin derinlemesine bilgi sahibi olmaları hususunda katkı sağlaması ve çevrim içi ortamda sunulan hemşirelik eğitiminin daha nitelikli olması yolunda atılacak adımlara rehberlik etmesi beklenmektedir. Ayrıca, çevrim içi ortamda gerçekleştirilen hemşirelik derslerinin güçlü yönlerinin korunması, fırsatlarının çeşitlendirilmesi, zayıf yönlerinin iyileştirilmesi, olası tehditlerin engellenmesi, zayıf yönlere ve tehditlere yönelik çözüm önerileri içeren bütüncül bir durum analizi sağlayacak bu araştırma, alana katkı sağlayacaktır.

Bu çalışmanın odağı olan COVID-19 pandemisi sürecinde hemşirelik eğitimi ile ilgili alan yazın incelendiğinde, öğretim elemanlarının bu süreçteki görüşlerini değerlendiren bir araştırmaya rastlanılmamıştır. Bu bağlamda, ülkemizde hemşirelik mesleğine nitelikli profesyoneller yetiştirmeyi amaçlayan hemşirelik fakülteleri ve/veya bölümlerinde COVID-19 pandemisi sürecinde hemşirelik eğitime ilişkin mevcut durumun farklı paydaşların bakış açılarıyla bütüncül ve detaylı olarak ortaya konulması ve aynı zamanda hemşirelik eğitime yönelik çevrim içi ortamda özgün programlar ve yöntemler geliştirme çalışmalarına katkıda bulunulması açısından bilimsel araştırmalar yapılması gereklilik arz eden bir durumdur.

Bu gereklilik kapsamında, COVID-19 pandemisi sürecinde hemşirelik eğitiminin farklı boyutlar açısından incelenmesi amacıyla kullanılabilecek yöntemlerden biri de SWOT analizidir. SWOT analiziyle, bir yandan iç (güçlü ve zayıf yönleri) ve dış (fırsatlar ve tehditlere) faktörlere ilişkin durum değerlendirmesi ile mevcut durum analizi yapılırken (Özan vd., 2015), bir yandan da gelecekte atılacak iyileştirme adımları için kurumların stratejik planlamalarında veriye dayalı öneriler elde edilebilecektir. Bu sayede SWOT analizinden yararlanarak ekonomik ve toplumsal kalkınma sürecinde ihtiyaç duyulan nitelikli profesyonel hemşireleri yetiştirme amacıyla eğitim veren hemşirelik fakülteleri ve/veya bölümlerinde COVID-19 pandemisi sürecinde hemşirelik eğitime ilişkin mevcut durumu, güçlü ve zayıf yönleri ile fırsat ve tehditleri kapsamında farklı bakış açılarından incelenerek araştırılması bu çalışmanın gerekliliğinin temelini oluşturmaktadır.

Araştırmanın Amacı

Hemşirelik programlarındaki öğretim elemanlarının bu süreçteki deneyimleri, yaşadıkları güçlükleri, yaşanan bu güçlükleri ortaya çıkaran nedenleri, bu güçlüklerin azaltılması veya önlenmesine yönelik çözüm önerilerini belirlemek amacıyla bu araştırma nicel ve nitel tasarımı içerecek şekilde karma bir yöntem kullanılarak gerçekleştirilmiştir.

Araştırma Soruları

1. Öğretim elemanlarının hemşirelik eğitime yönelik kullanılan çevrim içi eğitim yöntemlerinin güçlü yönleri nelerdir?
2. Öğretim elemanlarının hemşirelik eğitime yönelik kullanılan çevrim içi eğitim yöntemlerinin zayıf yönleri nelerdir?
3. Öğretim elemanlarının hemşirelik eğitime yönelik kullanılan çevrim içi eğitim yöntemlerinin fırsatları nelerdir?
4. Öğretim elemanlarının hemşirelik eğitime yönelik kullanılan çevrim içi eğitim yöntemlerinin tehditleri nelerdir?

GEREÇ ve YÖNTEM

Araştırmanın Türü

Araştırma, nicel ve nitel araştırma yöntemlerinin bir arada kullanıldığı karma yöntemle yürütülmüştür.

Araştırma Evren ve Örneklemi

Araştırma, Mayıs 2021-Şubat 2022 tarihleri arasında Türkiye'deki devlet ve vakıf üniversiteleri hemşirelik fakültesi/bölümünde yürütülmüştür. Araştırmanın evrenini Türkiye'de devlet ve vakıf üniversiteleri hemşirelik fakültesi/bölümünde görev yapan öğretim elemanları oluşturmuştur. Bu kapsamda araştırmacılar tarafından Yükseköğretim Kurulu web sayfasında yer alan üniversiteler listesinden elde edilen bilgiler doğrultusunda araştırmanın yürütüldüğü tarihte Türkiye genelinde devlet ve vakıf olarak 120 üniversitede hemşirelik eğitimi verilmekte olup, bu üniversitelerde görev yapan öğretim elemanı sayısı toplam 2293 kişidir.

Araştırmanın Nicel Bölümünün Örneklemi:

Araştırmanın nicel bölümü için örneklem büyüklüğünün hesaplanmasında G-Power 3.1.9.2 örneklem hacmi hesaplama programından yararlanılmıştır. Buna göre $\alpha=0,05$ (I. Tip hata) alınarak %90 güç, %5 anlamlılık düzeyinde örnekleme 244 kişinin dahil edilmesi gerektiği hesaplanmıştır. Araştırmaya dahil edilecek gönüllülere üniversitelerin web sayfalarından erişilen e-posta adresleri aracılığıyla ulaşılmıştır. Araştırmada kullanılan veri toplama araçları çevrim içi anket yöntemiyle e-maline ulaşılabilen 824 kişiye iletilmiştir. Araştırma 253 katılımcı ile (%30.7 yanıtlanma oranı) tamamlanmıştır.

Araştırmanın Nitel Bölümünün Örneklemi:

Araştırmanın nitel bölümünde yer alan katılımcılar anket sonuçlarından elde edilen verilerin analizinden sonra, amaçlı örnekleme yönteminin alt kategorilerinden olan "ölçüt örnekleme" ile belirlenmiştir. Nitel verilerin toplanmasında ölçüt; araştırmaya katılan öğretim elemanlarının "çevrim içi ortamda teorik ve/veya uygulamalı ders verme durumu" olarak belirlenmiştir. Çevrim içi ortamda teorik ve uygulamalı ders veren öğretim elemanlarından görüşmeye katılmaya gönüllü olanlar ile çevrim içi odak grup görüşmeleri yapılmıştır. Bunun için gönüllülere uygun olan bir zaman belirlenerek çevrim içi oturumlar oluşturulmuştur. Oluşturulan oturumlar ile ilgili bilgiler (tarih ve saat) gönüllülerin iletişim bilgilerine gönderilmiştir. Görüşme yapılan öğretim elemanlarının çevrim içi ortamda en fazla teorik ve uygulamalı ders verenler olmasına ve yaş çeşitliliğinin sağlanmasına özen gösterilmiştir. Yapılan tüm görüşmeler kayıt altına alınmıştır. Nitel araştırmalarda tüm örneklemin belirli bir yüzdesi ile görüşme yapılması gibi bir kesin kural bulunmadığından (Evgin vd., 2022), araştırma konusu ile ilgili veri doygunluğuna ulaşıldığında araştırmanın nitel bölümü sonlandırılmıştır (Genç vd., 2020). Buna göre yedi ayrı oturumla yürütülen odak grup görüşmelerine toplamda 45 kişi katılabileceğini bildirmiş ancak nitel görüşmeler 42 kişi ile tamamlanmıştır.

Dahil Edilme ve Dışlanma Kriterleri

Dahil edilme kriterleri;

- Devlet ve vakıf üniversiteleri hemşirelik fakültesi/bölümünde çalışan,
- Çevrim içi ortamda ders veren,
- Araştırmaya katılmayı kabul eden bireyler araştırmaya dahil edilmiştir.

Araştırmadan dışlanma kriterleri;

- Araştırmayı tamamlayamayan,
- Araştırmaya katılmak istemediğini beyan eden bireyler araştırmadan çıkarılmıştır.

Veri Toplama Araçları

Araştırma amacı doğrultusunda katılımcıların sosyo-demografik verilerini içeren "Kişisel Bilgi Formu", COVID 19 pandemisi sürecinde hemşirelik teorik ve klinik/uygulamalı eğitime yönelik görüşlerini değerlendirmek amacıyla literatüre dayalı olarak

geliştirilen “COVID-19 ile İlgili Görüşler Formu” (Vu vd., 2020) ve nitel verilerin toplanmasında araştırmacılara rehberlik etmesi amacıyla oluşturulan “Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu” kullanılmıştır.

Yarı yapılandırılmış görüşme formu soruları;

Pandemi sürecinde çevrim içi ortamdaki teorik eğitime ilişkin;

- 1.Size göre güçlü yön(ler) ne(ler)dir?
- 2.Size göre fırsat(lar) ne(ler)dir?
- 3.Size göre zayıf yön(ler) ne(ler)dir?
- 4.Size göre tehdit(ler) ne(ler)dir?

Pandemi sürecinde çevrim içi ortamdaki klinik/uygulamalı eğitime ilişkin;

- 1.Size göre güçlü yön(ler) ne(ler)dir?
- 2.Size göre fırsat(lar) ne(ler)dir?
- 3.Size göre zayıf yön(ler) ne(ler)dir?
- 4.Size göre tehdit(ler) ne(ler)dir?

Güçlü yönler, fırsatlar, zayıf yönler ve tehditleri bir arada düşündüğünüzde çevrim içi ortamda daha etkili/verimli bir teorik ve klinik/uygulamalı eğitim gerçekleştirebilmek için çözüm önerileriniz nelerdir?

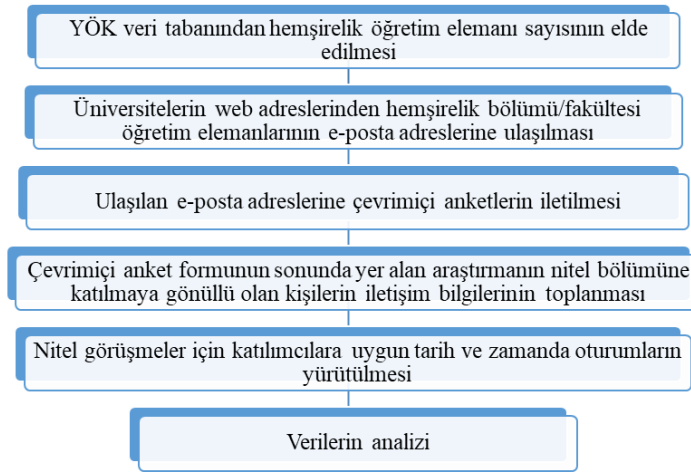
Veri Toplama Araçlarının Uygulanması

Nicel verilerin toplanması;

Araştırmaya dahil edilen gönüllülere üniversitelerin web sayfalarından erişilen e-posta adresleri aracılığıyla ulaşılmıştır. Araştırmanın nicel bölümünü tamamladıktan sonra, gönüllüler araştırmacılar tarafından oluşturulan çevrim içi anket formunun sonunda yer alan araştırmanın nitel bölümüne katılma konusundaki gönüllülükleri, onayları ve araştırmacıların kendilerine ulaşmasını istedikleri iletişim bilgileri kısmını doldurarak araştırmanın nitel bölümüne dahil edilmiştir. Araştırmada nicel veriler çevrim içi anket yöntemi ile, nitel veriler ise çevrim içi odak grup görüşmesi tekniği ile toplanmıştır (Şekil 1).

Nitel verilerin toplanması;

Araştırmanın nitel boyutunda ise, çevrim içi ortamda teorik ve uygulamalı ders veren öğretim elemanlarından görüşmeye katılmaya gönüllü olanlar ile çevrim içi odak grup görüşmeleri yapılmıştır. Bunun için gönüllülere uygun olan bir zaman belirlenerek çevrim içi oturumlar oluşturulmuştur. Oluşturulan oturumlar ile ilgili bilgiler (tarih ve saat) gönüllülerin iletişim adreslerine (e-posta) gönderilmiştir. Görüşme yapılan öğretim elemanlarının (1) Çevrim içi ortamda en fazla teorik ve uygulamalı ders verenler olmasına, (2) Devlet ve vakıf üniversitelerinde çalışıyor olmasına, (3) Mesleki deneyim süresi çeşitliliğinin sağlanmasına özen gösterilmiştir. Yapılan tüm görüşmeler kayıt altına alınmıştır. Odak grup yöntemi ile her görüşme ortalama 102 dakika sürmüştür. Katılımcı teyidi almak için görüşmeden sonra kişilere görüşmeye eklemek veya çıkarmak istedikleri konular olup olmadığı sorulmuş ve cevaplar tekrar gözden geçirilmiştir. Görüşmeler, Zoom uygulaması aracılığıyla video konferans şeklinde gerçekleştirilmiş, görüşmeleri yapan araştırmacılar ve katılımcılar dışında görüşmede herhangi bir kişi bulunmamıştır. Görüşmeler; çevrim içi platformda aktif dinlemeye ve soru formları yardımıyla yönlendirmeler yapılarak gerçekleştirilmiştir. Katılımcıların verdiği cevaplar bulgular bölümünde aynen ifade edildiği gibi belirtilmiştir (Şekil 1).

Şekil 1. Uygulama Akış Şeması

Verilerin Analizi

Bu araştırmadaki veri analizi karma yöntem tasarımıdaki araştırmalarda izlenmesi gereken basamaklara uygun olarak aşağıdaki şekilde gerçekleştirilmiştir:

Açıklayıcı sıralı desende veri analizi süreci; öncelikle nicel verileri toplamayı, toplanan verileri analiz etmeyi ve ardından nitel veri toplama sürecini şekillendirmek için nicel bulguları kullanmayı içerir (İlaslan ve Demiray, 2021) Bu doğrultuda araştırmada öncelikle anket formundan elde edilen nicel veriler analiz edilmiştir.

Nicel Verilerin Analizi

Nicel veriler bilgisayar ortamında IBM SPSS Statistics Premium 23 istatistik yazılımı kullanılarak analiz edilmiştir. Öğretim elemanlarının tanıtıcı özellikleri, pandemi sürecinde kendi yaşamlarında deneyimledikleri yaşam olayları, çevrim içi ortamda teorik ve/veya klinik/uygulamalı eğitime ilişkin yaşadıkları güçlükler ve fırsatlar gibi verilerin değerlendirilmesinde tanımlayıcı istatistiksel testler (sayı ve yüzde) kullanılmıştır.

Nitel Verilerin Analizi

Verilerin analizi için içerik analiz yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntem, niteliksel tanımlayıcı çalışmalarda tercih edilen ve bilgi içeriğinin özetlenmesine yönelmiş olan sekiz basamaktan oluşmaktadır. Bu basamaklar şöyledir (Kaçan ve Gelen, 2020; Kaya ve Akın Işık, 2021);

1. Analizi yapılacak verilerin seçimi
2. Kategorilerin oluşturulması ve tanımlanması
3. Kategori tanımlarını ve kurallarını test edilmesi
4. Güvenirliğin değerlendirilmesi
5. Gerekirse kodlama kurallarının revize edilmesi
6. Ön test gözden geçirilmiş kategori şemalarının değerlendirilmesi
7. Tüm verilerin kodlanması ve temaların oluşturulması
8. Güvenirliğin yeniden değerlendirilmesidir.

Grup içi güvenilirliği arttırmak için veriler yazarlar tarafından bulgular tutarlı olana kadar kodlanmış ve kategorize edilmiştir. Kodlar, kategoriler ve temaların tümü, ilk yazar ve ikinci yazar arasında güvenilirliği arttırmak için değiştirilmiş ve bir uzman tarafından okunarak revize edilmiştir.

Güvenilirlik

Niteliksel araştırmalarda sonuçların (a) "inandırıcılığı"nın (credibility) ve (b) "güvenilirliğin (dependability)" sağlanması için farklı metotlar bulunmaktadır (Yıldırım, 2010). Bu çalışmada "inanırlığın" sağlanması amacı ile "katılımcı teyidi" ve "uzman incelemesi" yöntemlerinden yararlanılırken; güvenirliliğin sağlanması için "üçgenleme yöntemi"nden yararlanılmıştır (Koch vd., 2010).

(a) "İnanırlılık" için; "Katılımcı teyidi" ile verilerin sağlandığı kişilerden bazılarında ulaşılmasını ve ortaya çıkmaya başlayan bulgular hakkında geri bildirim istenmiş olup bu amaçla araştırmacılar çalışmaya alınan katılımcılara yorumların ve sonuçların doğruluğunu sormak için çalışma sonuçlarını okutmuşlardır. "Uzman incelemesi" ile araştırma konusu hakkında genel bilgiye sahip ve nitel araştırma yöntemleri konusunda uzmanlaşmış bir uzmandan, yapılan araştırmayı çeşitli boyutlarıyla incelemesi istenmiştir.

(b) "Güvenilirlik" için; üçgenleme yöntemi kullanılmış olup verilerin toplanması, analizi ve yorumlanması tüm araştırmacılar tarafından gerçekleştirilmiştir.

Araştırmanın Etik Boyutu

Bu çalışma Helsinki Deklarasyonu ilkelerine uygun olarak yapılmıştır. Araştırmanın uygulanabilmesi ve verilerin toplanabilmesi için etik kurul (23.02.2021 tarih ve 35 karar numaralı) onayı alınmıştır. Araştırmaya dahil edilen öğretim elemanları araştırma ile ilgili bilgilendirilmiş ve online onamları (anket formunun ilk sayfasında yer alan bilgilendirme ve kabul onayı) alınmıştır.

Araştırma Sınırlılıkları

Araştırma sonuçları örneklem grubu ile sınırlıdır.

BULGULAR

Hemşirelik alanındaki öğretim elemanlarının COVID-19 pandemisi sürecinde hemşirelik eğitimine yönelik görüşlerini SWOT analizi çerçevesinde incelemek amacıyla karma yöntemle yapılan araştırmanın bulguları aşağıda verilmiştir.

Tablo 1'de öğretim elemanlarının tanıtıcı özellikleri yer almaktadır. Öğretim elemanlarının yaş ortalaması 39.1±8.02 olup, çoğunluğu (%95.3) kadın ve evlidir (%71.1). Öğretim elemanlarının %70.8'inin eğitim-öğretim deneyimi süresi 8 yıl ve üzerindedir. Büyük bir çoğunluğu (%85.8) devlet üniversitesinde görev yapan öğretim elemanlarının %37.5'i buldukları kurumda Doktor Öğretim Üyesi pozisyonunda çalışmaktadır. Araştırmaya hemşirelik uzmanlık alanlarının tümünden öğretim elemanı katılmış olmakla birlikte, öğretim elemanlarının %34.8'inin uzmanlık alanı İç Hastalıkları Hemşireliği'dir. Örgün öğretimde öğretim elemanlarının yarısına yakını (%49) lisans düzeyinde eğitim vermekte iken, COVID-19 pandemisinde de benzer şekilde ağırlıklı olarak lisans düzeyinde (%49.8) eğitim vermeye devam etmiştir. COVID-19 pandemisi nedeniyle çevrim içi eğitim ile yürütülen derslerin önemli bir çoğunluğunu (%36.8) teorik ders, laboratuvar uygulamaları ve klinik uygulama oluşturmuştur. Çevrim içi eğitim sürecini öğretim elemanlarının büyük çoğunluğu (%52.6) karma (senkronize + asenkronize) yöntem ile yürütmüştür (Tablo 1).

Tablo 2'de öğretim elemanlarının COVID-19 pandemisi döneminden etkilenme durumlarına yönelik görüşleri yer almaktadır. Öğretim elemanlarının COVID-19 pandemisi süreci ile ilgili görüşleri değerlendirildiğinde; %55'i genel olarak sağlığının etkilendiğini, %86.2'si günlük alışkanlıklarının değiştiğini, %62.1'i kendini yorgun hissettiğini ifade etmiştir. Öğretim elemanlarının büyük bir çoğunluğu (%86.1) COVID-19 sürecinde aile bireylerinden yeterli destek aldıklarını belirtmiştir (Tablo 2).

Öğretim elemanlarının çevrim içi eğitim ile ilgili görüşleri değerlendirildiğinde; %45.8'i COVID-19 pandemisi öncesinde çevrim içi eğitim deneyimlerinin yeterli olmadığını belirtirken, büyük bir çoğunluğu çevrim içi eğitimde uzmanlaştığını (%73.9), çevrim içi eğitim için kullanılabilir çevrim içi/bilgisayar destekli birçok platform, araç ve uygulamayı bildiğini (%76.3), bunları rahatlıkla kullanabildiğini (%80.2), ifade etmiştir. Öğretim elemanlarının büyük bir çoğunluğu (%83.0) COVID-19 pandemisi sırasında birçok yeni pedagojik bilgi ve becerinin yanı sıra, %45.1'i de bilgisayar destekli birçok yeni teknoloji bilgi ve becerisini öğrendiğini

belirtmiştir. Öğretim elemanlarının %65.6'sı yeni bilgi ve becerilerinin çoğunun fakültelerinin desteğinden kaynaklandığını belirtmiştir.

Tablo 1. Öğretim Elemanlarının Tanıtıcı Özellikleri (n=253)

Özellikler	N	%
Yaş Ortalaması 39.1±8.02 (Min:26-Max:64)		
Cinsiyet		
Kadın	241	95.3
Erkek	12	4.7
Medeni Durum		
Evli	180	71.1
Bekar	73	28.9
Eğitim-Öğretim deneyim süresi		
1-3 yıl	28	11.1
4-5 yıl	20	7.9
6-7 yıl	26	10.3
8 yıl ve üzeri	179	70.8
Akademik unvan		
Araştırma Görevlisi	42	16.6
Araştırma Görevlisi Doktor	20	7.9
Öğretim Görevlisi	17	6.7
Öğretim Görevlisi Doktor	12	4.7
Doktor Öğretim Üyesi	95	37.5
Doçent Doktor	35	13.8
Profesör	32	12.6
Görev yapılan kurum		
Devlet üniversitesi	217	85.8
Vakıf üniversitesi	36	14.2
Uzmanlık alanı		
Cerrahi Hastalıkları Hemşireliği	34	13.4
Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği	25	9.9
Doğum ve Kadın Hastalıkları Hemşireliği	22	8.7
Halk Sağlığı Hemşireliği	22	8.7
Hemşirelik Esasları	31	12.3
Hemşirelikte Yönetim	11	4.3
İç Hastalıkları Hemşireliği	88	34.8
Psikiyatri Hemşireliği	20	7.9
Örgün öğretim ile yürütülen programlar		
Lisans	124	49.0
Lisans + Yüksek lisans	50	19.8
Lisans + Yüksek lisans + Doktora	71	28.1
Lisans + Yüksek lisans + Doktora + Tümüleşik	8	3.2
COVID-19 pandemisinde yürütülen programlar		
Lisans	126	49.8
Lisans + Yüksek lisans	51	20.2
Lisans + Yüksek lisans + Doktora	68	26.9
Lisans + Yüksek lisans + Doktora + Tümüleşik	8	3.2
Çevrim içi yürütülen ders sayısı ortalaması 6.8 ± 5.56		
Çevrim içi eğitim ile yürütülen derslerin teori ve uygulama saatleri		
Teorik ders	38	15.0
Teorik ders + Laboratuvar uygulamaları + Klinik uygulama	93	36.8
Teorik ders + Klinik uygulama	89	35.2
Teorik ders + Laboratuvar uygulamaları	33	13.0
Çevrim içi eğitimde kullanılan yöntem		
Senkronize	116	45.8
Asenkronize	4	1.6
Karma (Senkronize + Asenkronize)	133	52.6

Tablo 2. Öğretim Elemanlarının COVID-19 ile İlgili Görüşleri (n=253)

Öğretim Elemanlarının COVID-19 ile İlgili Görüşleri	Evet (%)	Hayır (%)	Kismen (%)
COVID-19 genel olarak sağlığıma etkiledi	55.0	24.5	20.6
COVID-19 günlük alışkanlıklarımı değiştirdi	86.2	5.5	8.3
COVID-19 sürecinde kendimi yorgun hissettim	62.1	20.5	17.4
COVID-19 süreci finansal durumumu etkiledi	28.5	54.6	17.0
COVID-19 sürecinde kurum yöneticilerinden yeterli desteği aldım	59.3	19.4	21.3
COVID-19 sürecinde aile üyelerimden yeterli desteği aldım	86.1	5.2	8.7
COVID-19 sürecinde arkadaşlarımdan yeterli desteği aldım	78.3	9.1	12.6
COVID-19 öncesinde çevrim içi eğitim deneyimim yeterliydi	30.0	45.8	24.2
COVID-19 sürecinde çevrim içi eğitimde uzmanlaştım	73.9	5.5	20.6
COVID-19 öncesinde çevrim içi eğitim ile ilgili herhangi bir güçlük yaşamadım	45.1	32.8	22.1
Çevrim içi eğitim için kullanılabilir çevrim içi/bilgisayar destekli birçok platform, araç ve uygulamayı biliyorum	76.3	5.1	18.6
Çevrim içi eğitim için kullanılabilir çevrim içi/bilgisayar destekli birçok platform, araç ve uygulamayı rahatlıkla kullanabilirim	80.2	2.8	17.0
COVID-19 sırasında birçok yeni pedagojik bilgi ve beceri öğrendim	83.0	3.6	13.4
COVID-19 sürecinde bilgisayar destekli birçok yeni teknoloji bilgi ve becerisi öğrendim	45.1	26.4	28.5
Yeni bilgi ve becerilerimin çoğu fakültemin desteğinden kaynaklanıyor	65.6	13.5	20.9
Yeni bilgi ve becerilerimin çoğu meslektaşlarımdan desteğinden kaynaklanıyor	34.7	40.8	24.5
Çevrim içi eğitim ve öğretimden memnunum	41.1	30.4	28.5
Fakültenin çevrim içi eğitim için sunduğu araç ve uygulamalardan çok daha fazlasını biliyorum	56.5	15.0	28.5
Çevrim içi eğitimin örgün/normal eğitim kadar etkili olduğunu düşünüyorum	17.3	62.1	20.6
Öğrencilerin aktif bir şekilde çevrim içi eğitime katıldıklarını düşünüyorum	26.8	47.1	26.1
Öğretim ile ilişkili iş yükünün COVID-19 öncesine kıyasla çok daha fazla olduğunu düşünüyorum	13.9	66.7	19.4
Çevrim içi eğitim nedeniyle stres yaşıyorum	76.3	13.4	10.3
Fakültemin çevrim içi eğitim ile ilgili altyapısı COVID-19 öncesinde hazırды	61.3	20.5	18.2
Fakültemdeki öğretim üye ve elemanları COVID-19 sürecindeki çevrim içi eğitim ile ilgili yeterliydi	26.1	58.5	15.4
Fakültemin politikaları ve düzenlemeleri COVID-19 sürecindeki çevrim içi eğitim ile ilgili yeterliydi	30.0	37.2	32.8

Öğretim elemanlarının %62.1'i çevrim içi eğitimin örgün/normal eğitim kadar etkili olmadığını, %47.1'i öğrencilerin çevrim içi eğitime aktif bir şekilde katılmadığını, %66.7'si öğretim ile ilişkili iş yüklerinin COVID-19 pandemisi öncesine kıyasla çok daha fazla olduğunu ve %76.3'ü çevrim içi eğitim nedeniyle stres yaşadığını ifade etmiştir.

Öğretim elemanlarının büyük bir çoğunluğu (%61.3) çalıştıkları fakültenin çevrim içi eğitim ile ilgili altyapısının COVID -19 pandemisi öncesinde hazır olduğunu belirtirken, buna karşın COVID-19 sürecindeki çevrim içi eğitim ile ilgili hem fakültedeki öğretim üye ve elemanlarının (%58.5) hem de fakülte politikaları ve düzenlemelerinin yeterli olmadığını (%37.2) belirtmiştir (Tablo 2).

Çalışmamızın nicel bölümüne katılan ve kendilerine gönderilen soru formlarını yanıtlayan öğretim elemanlarından gönüllü olanları ile SWOT analizi yapmak üzere çevrim içi odak grup görüşmeleri yapılmıştır. Aşağıda görüşme sonucunda elde edilen SWOT analizi sonuçları ve katılımcı ifadeleri yer almaktadır (Tablo 3).

Hemşirelik alanındaki öğretim elemanlarının COVID-19 pandemisi sürecinde hemşirelik eğitimine yönelik görüşlerinin SWOT analizi ile değerlendirildiği bu araştırmada; güçlü yönler yönüne yönelik 8 tema (Eğitimin sürdürülebilmesi, teknoloji kullanımının yaygınlaşması, eğitim materyaline kolay ulaşım, alanında uzman eğitimcilerden öğrenme imkânı, eğitimde yer yönünden sınırsızlık, zaman yönetimi, slayt ve videoların tekrarlı izleme imkânı ve çoklu ortam araçlarının kullanımı), zayıf yönler yönüne yönelik 13 tema (yetersizlik, etkileşimsizlik, motivasyon düşüklüğü, öğrenci katılımında azalma, internet problemleri, uygulama yetersizlikleri, ölçme değerlendirme sorunu, mesleki doyumsuzluk, iletişim zorluğu, sosyal yaşam eksikliği, teknolojik araç gereksinimleri, ekonomik güçlükler ve fırsat eşitsizliği), fırsatlara yönelik 9 tema (gelişim imkânı, dijital kaynak kullanımında artış, ekonomik yarar, bakım planı beceresinde artış, kağıt kullanımında azalma, esnek ders saatleri, ders materyallerini güncelleme imkânı, öğrenci akademik ortalamalarının yükselmesi ve öğrenci için kopya imkânı) ve tehditlere yönelik ise 10 tema (aşırı iş yükü, artan ödev yükleri, yetkin olmayan mezunlar, covide yakalanma riski, internet ve elektrik kesintisi sorunları, hasta güvenliği tehdidi, çalışan güvenliği tehdidi, sağlık sorunları, özel hayatın gizliliğinin ihlali, sınav güvenlik önlemlerinin alınamaması) olmak üzere toplamda 40 tema belirlenmiştir.

Tablo 3. Öğretim Elemanlarının SWOT Analizi Sonuçları

Güçlü Yönler	Zayıf Yönler
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Eğitim devamlılığı ✓ Kayıtları tekrarlı izleme imkanı ✓ Zaman yönetimini kolaylaştırması ✓ Kurumların altyapısının hazır olması ✓ Öğrenci için ön hazırlık sağlama ✓ Eğitimde standart sağlama ✓ Bireysel ve kitlesel eğitim verilmesi ✓ Sınav değerlendirmeleri ve analizlerini hızlandırması ✓ Uygulama ve beceri videolarının mevcut olması ✓ Vaka ve bakım planı tartışmaları ✓ Problem çözme becerilerinde gelişim ✓ Yeni ders kaynakları (beceri videoları vb) ✓ Hem öğrenci hem de eğitmen için esnek eğitim zamanı ✓ Öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerinde gelişim ✓ Ev ortamında ders alma ve verme kolaylığı ✓ Hemşirelik eğitiminde çevrim içi eğitime geçiş 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Eğitim kalitesinde düşme ✓ Öğrenci katılımında azalma ✓ Eğitmen olarak boşluğa anlatma duygusu ✓ Eğitmen motivasyonunda düşme ✓ Kadın eğitmenlerin iş yükünde artma (evdeki iş yükü ile eğitim yükü birbirine eklendi) ✓ Öğrencilerin klinik uygulama becerilerinde eksiklik ✓ İlk dönemde 15-20 dakika ile sınırlı ders saatleri ✓ Öğretim elemanlarının ofislerinin kalabalık olması ✓ Öğrencilerin internete ulaşım sorunu ✓ Öğrenci ve eğitmen için ekonomik yük (bilgisayar ve internet paketi masrafı) ✓ Uygulama becerisi ve yetkinliği düşük hemşire yetiştirme ✓ Öğrencilerde iletişim becerisi gelişme eksikliği ✓ Öğrenci memnuniyetinde azalma ✓ Öğrencide özgüven eksikliği ✓ Eğitmen iş yükünde artış ✓ Bilginin ölçme ve değerlendirmesinde yetersizlik ✓ Kalabalık gruplarda etkisiz eğitim ✓ Özel hayata ayrılan zamanda azalma ✓ Teknolojik bilgi yetersizliği ✓ Öğrenci ve eğitmen için yüz yüze eğitime geçmede adaptasyon sorunları ✓ Pandemi mezunu olma ve kurumsal damgalanma ✓ Türkçe uygulama video eksikliği ✓ Öğrencinin sosyalleşmesinde kısıtlama
Fırsatlar	Tehditler
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Çevrim içi eğitim becerilerinde gelişme ✓ Öğrencilerin bakım planı yapma becerilerinde gelişim ✓ Hemşirelik eğitiminde güncelleme ✓ Alanında uzman eğitmenlere erişim ✓ Çalışma zorunluluğu olan öğrenciler için eğitim devamlılığı ✓ COVID-19dan korunma ✓ Zaman yönetimi ✓ Türkçe eğitim videoları ve simülasyon senaryolarının oluşturulması ✓ Dijital sosyalleşme ✓ Vaka havuzu oluşturma ✓ Dijital kaynaklara kolay erişim ✓ Ulusal ve uluslararası toplantı ve eğitimlere ücretsiz ve kolay erişim ✓ Ders notlarını ve videolarını tekrarlı dinleme olanağı ✓ Her yerde ve zamanda eğitim alma ✓ Çevrim içi interaktif eğitim yöntemlerine erişim kolaylığı (kahot vb) ✓ Çevrim içi etik ilkelerin gerekliliği ✓ Teknolojik becerilerde gelişim ✓ Öğrencilerde teknik ve inovasyon becerilerde gelişim ✓ Bireysel koruyucu önlemler ve önemi 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Eğitmenlerde sağlık sorunları (kas-eklem ve göz sağlığı) ✓ Yetkinliği ve becerisi düşük mezunlar ✓ Hemşire eğitim kalitesinin düşmesi ✓ Pandemi dönemi mezun hemşire damgalanması ✓ Hemşire eğitiminde pratik saatin azaltılması ✓ Sağlık tehdidi: Klinik uygulama sırasında covid olma riski ✓ Kişisel güvenlik tehdidi: Kayıtlar üzerinde deformasyon ✓ Hasta güvenliği sorunu ✓ Çalışan güvenliği sorunu-iğne batmalarında artış ✓ Teknolojiye ve teknik arızalara yönelik stres ✓ Elektrik ya da internet kesilmesi ✓ Sınav güvenlik sorunu-kopya ✓ Bireysel zaman yetersizliği ✓ Telif hakları ihlali ✓ Malpraktis sorunları ve davalarda artış ✓ Profesyonel imajın zedelenmesi ✓ Uygunsuz görüntü ya da ses kazaları ✓ Sosyalleşememe ✓ Üniversite kültürü edinmede engel

Tablo 3. Öğretim Elemanlarının SWOT Analizi Sonuçları (Devamı)

Fırsatlar	Tehditler
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Ekonomik Yarar: Evde eğitim almak ve vermek ✓ Derslik sorunu olmadığından seçmeli ders sayısında artış ✓ Dijitalleşme sürecinin hızlanması ✓ Kurumsal internet ve programların gelişimi ✓ Öğrenciler için akademik başarıların yükselmesi ✓ Çalışan anneler için evde çocuklarıyla birlikte olma ✓ Kâğıt kullanımında azalma ✓ Eğitim yöntemlerinde zenginleşme 	

Tablo 4. Grup, Tema ve Bazı İfadeler

Gruplar	Temalar	Katılımcı ifadelerinden örnekler
Güçlü Yönler	<ol style="list-style-type: none"> 1.Eğitimin sürdürülebilmesi 2.Teknoloji kullanımının yaygınlaşması 3.Eğitim materyaline kolay ulaşım 4.Alanında uzman eğitimcilerden öğrenme imkânı 5.Eğitimde yer yönünden sınırsızlık 6.Zaman yönetimi 7.Slayt ve videoları tekrarlı izleme imkânı 8.Çoklu ortam araçlarının kullanımı 	<p>"Çevrim içi eğitim eğitimin devamlılığını sağladı, çalışan öğrencilerimiz için eğitime katılma imkanı verdi,"(AÖ)</p> <p>"Üniversitemizin altyapısı çevrim içi eğitim için çok hızlı hazırlandı, sınav sistemlerinin güvenliği için destek sistemleri oluşturuldu" (SÖ)</p> <p>"Vaka tartışmalarını aynı anda tüm sınıfla yaptık"(AÖ)</p> <p>"İnternet bağlantısı sınıflarımızda çok yetersiz idi, çevrim içi derslerde istediğimiz sitelerden bağlantı kurabildiğimizden anında öğrencilerimiz ile paylaşma imkanımız oldu"(AÖ)</p> <p>"Alanında uzman eğitimcilerden öğrenme şansı sağladı, öğrencilerimiz kitap yazarlarından ders aldılar" (GNÇ)</p> <p>"Çevrim içi sınavların sonuçları çok hızlı açıklandı"(GNÇ)</p> <p>"Kayıt altına alınan kaynaklar oluşturuldu, değişik öğretim yöntemleri örn. KAHOT gibi interaktif katılım sağlandı, çalışan öğrenciler iş yerlerinden derse katılabildi" (GNÇ)</p> <p>"Öğrenciler slayt ve videoları tekrar tekrar dinleyebildi" (ÖO)</p> <p>"Zaman yönetimini daha iyi yaptık" (NÖ)</p>
Zayıf Yönler	<ol style="list-style-type: none"> 1.Yetersizlik 2.Etkileşimsizlik 3.Motivasyon düşüklüğü 4.Öğrenci katılımında azalma 5.İnternet problemleri 6.Uygulama yetersizlikleri 7.Ölçme değerlendirme sorunu 8.Mesleki doyumda eksiklik 9.İletişim zorluğu 10.Sosyal yaşam eksikliği 11.Teknolojik araç gereksinimleri 12.Ekonomik güçlükler 13.Fırsat eşitsizliği 	<p>"Klinik uygulama becerilerini geliştirmede yetersiz kaldı" (AÖ)</p> <p>"Kameralar kapalı olduğu için karşı taraf ile etkileşime giremedik, iletişim eksikliği oldu" (NÖ)</p> <p>"Devam zorunluluğu olmadığı için katılım çok azdı" (HD)</p> <p>"Küçük çocuğum var bazen derslerim bölündü" (HD)</p> <p>"Başlangıçta dersler 15 dakika ile sınırlı idi, ana dersler için bu süre çok az geldi" (YK)</p> <p>"Özel yaşantımız kalmadı, çok yorucu oldu" (AK)</p> <p>"Aynı evden birden fazla kişinin çevrim içi derse girmesi bilgisayar ve internet sorunu yaşanmasına neden oldu" (YK)</p> <p>"Öğretim elemanlarında tükenmeye neden oldu" (SGŞ)</p> <p>"Boşluğa konuşma hissi motivasyonumu da çok düşürdü" (TTK)</p> <p>"Bazı öğrenciler bilgisayarları olmadığı için derslere katılamadı"(DK)</p> <p>"Bizim evde dört kişi bilgisayara ihtiyaç duyduğu için ekstra bilgisayar almak zorunda kaldık, ..." (ED)</p>
Fırsatlar	<ol style="list-style-type: none"> 1.Gelişim imkânı 2.Dijital kaynak kullanımında artış 3.Ekonomik yarar 4.Bakım planı beceresinde artış 5.Kâğıt kullanımında azalma 6.Esnek ders saatleri 7.Ders materyallerini güncelleme imkânı 8.Öğrenci akademik ortalamalarının yükselmesi 9.Öğrenci için kopya imkânı 	<p>"Evde derse giren öğrenciler ve aileler için ekonomik yarar sağladı" (RT)</p> <p>"Bilgisayar ve teknoloji kullanımını öğrendik hep beraber, öğrenciler Word kullanmayı bile bilmez iken şimdi her türlü uygulamayı rahatlıkla yapıyorlar" (RT)</p> <p>"Öğrencilerin bakım planı yapma becerileri çok iyi gelişti" (DK)</p> <p>"Uzaktan erişim kaynaklarına özellikle kütüphanelere rahatlıkla ücretsiz erişebildik" (ED)</p> <p>"Öğrenciler için kolay kopya çekme ve akademik başarılarını yükseltme imkânı sundu" (AS)</p> <p>"Kâğıt israfını önledi, sınavları çevrim içi yaptık, çok hızlı şekilde değerlendirme sonuçlarına ulaştık" (FÖT)</p> <p>"Öğrenciler için esnek ders saatleri oldu, istediği zaman kayıtları dinleyerek öğrendi" (ND)</p> <p>"Vaka sayılarımızı arttırdık, vaka havuzu yaptık" (ÇD)</p> <p>"Kendi dilimizde beceri ve simülasyon videoları çektik, bu yönüyle kaynaklarımızı zenginleştirdik" (MAK)</p>

Tablo 4. Grup, Tema ve Bazı İfadeler (Devamı)

Tehditler	<ol style="list-style-type: none"> 1.Aşırı iş yükü 2.Artan ödev yükleri 3.Yetkin olmayan mezunlar 4.Covide yakalanma riski 5.İnternet ve elektrik kesintisi sorunları 6.Hasta güvenliği tehdidi 7.Çalışan güvenliği tehdidi 8.Sağlık sorunları 9.Özel hayatın gizliliğinin ihlali 10.Sınav güvenlik önlemlerinin alınamaması 	<p><i>"Öğrencinin uygulama becerisini geliştirmesini engelledi, yetkin olmayan hemşireler yetişti" (AÖ)</i></p> <p><i>"Eğitim kalitemizi düşürdü, klinik uygulaması eksik hemşireler mezun ettik" (BD)</i></p> <p><i>"Öğrencilerin covide yakalanma ve taşıma riskleri oldu" (ET)</i></p> <p><i>"İnternet ve elektrik kesintisi sorunları yaşadık, bu nedenle derslerimizi erteledik, bazen de sınavdaki öğrenciler bu duruma düştüler" (ÖO)</i></p> <p><i>"Hasta görmeyen, hastaya dokunmayan hemşireler yetiştirdik, hasta güvenliği için bir tehdit" (AK, RT, AYK)</i></p> <p><i>"Klinik uygulamaya çıkardığımız ilk dönemde öğrencilerde iğne batma vakalarında çok artış oldu, çalışan güvenliği tehdidi" (AYK)</i></p> <p><i>"Uzun süre bilgisayar karşısında olmaktan kaynaklı bel ağrısı, göz sorunlarım oldu" (GDA, FÖT)</i></p> <p><i>"Ders amaçlı kullanılan videoların öğrenci tarafından tahribata uğratılarak kötü amaçlı kullanımı, istenmeyen ses ve görüntülerin kayıtlara geçmesi vb."(FÖT, NEE)</i></p> <p><i>"Öğrenciler toplu halde kopya çektiler, bunu engelleyemedik"(AÖ, ÖO, YK)</i></p>
------------------	--	---

TARTIŞMA

COVID-19 pandemisi döneminde, Yükseköğretim kurumlarında, 16 Mart 2020'den itibaren eğitim öğretim faaliyetlerine üç hafta ara verildikten sonra, pandemi sürecinin belirsizliği ve uzaması olasılığı ile çevrim içi eğitim sürecine geçiş sağlanmıştır (Türkiye Bilimler Akademisi [TÜBA], 2020). Çevrim içi eğitim, eğitimin senkron ve asenkron yöntemlerle öğrenenlerin ve öğretmenlerin fiziki olarak aynı ortamda bulunmamasına rağmen teknolojik araçlar yoluyla devam ettirilmesidir (Kaçan ve Gelen, 2020). Bu eğitim yöntemi, her ne kadar bireylerin öğrenme kaynaklarından özgür olduğu ve zaman kısıtlamasının olmadığı bir eğitim modeli olsa da, oluşturduğu fırsatlar kadar tehdit ve sorunları da beraberinde getirmiştir (Yılmaz İnce vd., 2020). Çevrim içi eğitim yönteminin hemşirelik eğitiminde kullanılması, dijitalleşen eğitim sürecinde, aileleri, eğitimcileri ve öğrencileri oldukça etkilemiştir (Kutlutürk ve Yıkılmaz, 2021). Bu duruma yönelik, çalışmamıza katılan tüm eğitim birimleri kendi kurumlarında yada kurumlararası oluşturulan altyapı ve hizmet içi eğitim programlarına katkı verdiklerini belirtmişlerdir.

Hemşirelik alanındaki öğretim elemanlarının COVID-19 pandemisi sürecinde, eğitim-öğretim süreci içerisinde hemşirelik eğitimine yönelik yapılandırmaya ilişkin görüşlerinin SWOT analizi çerçevesinde incelendiği bu araştırma sonucunda; hemşirelik öğretim elemanlarının, çevrim içi eğitim platformuna çok hızlı adapte olduğu, mevcut altyapıya paralel şekilde sistemi öğrenerek kendilerini geliştirdiği, aile ve meslektaşlarından destek aldığı, genel olarak kurumlarının altyapılarının yeterli olduğu ve teknoloji kullanımında güçlük yaşamadıkları belirlenmiştir. Bununla birlikte öğretim elemanlarının çoğunluğu, iş yüklerinin arttığını, evde olmaktan memnun olmalarına rağmen özellikle kadınların iş ve ev yüklerinin aynı zamanda yapılmasından dolayı tükenmişlik ve uzun süreli bilgisayar başında kalmaya bağlı bazı sağlık sorunları yaşadıklarını ifade ettikleri görülmüştür. Konu ile ilgili çalışmamıza benzer şekilde Parlar ve Kart (2022)'ın hemşirelik öğretim elemanları ile yaptığı çalışmada, pandemi döneminde çocuklarla daha fazla ilgilenme, çalışma yoğunluğunun artması, sürekli çevrim içi derslerin olması, ev-iş düzeninin karışması, evde çalışma ortamının olmaması ve motivasyon düşüklüğü gibi çalışma performansını olumsuz etkileyen sorunlar yaşandığı belirlenmiştir (Parlar ve Kart, 2022). Can ve Hatunoğlu (2022)'nin çalışmada, öğretim elemanlarının çoğunluğunun pandemi sürecinde çevrim içi eğitimin kendileri için avantaj sağlamadığını, bazılarının ailelerine daha fazla zaman ayırdıklarını, yüz yüze eğitimin daha etkili ve verimli olduğunu düşündükleri saptanmıştır (Can ve Hatunoğlu, 2022). COVID-19 pandemisi sürecinin hemşirelik eğitimi üzerinde meydana getirdiği değişiklikler ve sınırlamalar, alandaki öğretim elemanlarının da rol ve sorumluluklarında, teknoloji kullanımı gibi öğretim süreçlerinde kullanmaları gereken becerilerde ve iş yüklerinde değişiklikleri beraberinde getirmiştir (İlaslan ve Demiray, 2021; Koch vd., 2010). Marques ve ark. (2022)'nin hemşirelik öğrencileriyle yaptıkları pandemi dönemi eğitiminin SWOT analizi sonucunda; güçlü yönler için, öğretici oryantasyon sırasında geliştirilen oryantasyon ve kişiselleştirme öğretim stratejileri; zayıf yönler için, öğrenme sürecinin geliştirilmesi için yeterli zamanın olmaması; fırsatlar için, okula gitmek için eve gitme süresinin olmaması ve gelişmiş öğrenme; tehditler için de, yarıyıl düzenlemeleri ve eksiklerin tamamlanmasından kaynaklanan iş yükü belirlenmiştir (Marques vd., 2022). Çalışma öğrencilerle yapılmasına rağmen çalışma sonuçlarımız ile örtüşmektedir.

Hemşirelik programlarındaki öğretim elemanlarının bu süreçte yaşadıkları deneyimlerin daha derinlemesine anlaşılabilirliğini sağlamak amacıyla yürüttüğümüz çalışmamızın nitel bölümünde pandemi sürecinde çevrim içi ortamdaki eğitimin güçlü ve zayıf yönlerini, bizlere sağladığı fırsatları ve gözden kaçırmamız gereken tehditleri içeren 40 tema belirlenmiştir.

Temalara göre, pandemi sürecinde çevrim içi ortamdaki teorik eğitime ilişkin güçlü yönler; eğitimin sürdürülebilmesi, teknoloji kullanımının yaygınlaşması, eğitim materyaline kolay ulaşım, alanında uzman eğitimcilerden öğrenme imkanı, eğitimde yer yönünden sınırsızlık, zaman yönetimi, slayt ve videoların tekrarlı izlenim imkânı ve çoklu ortam araçlarının kullanımı olarak belirlenmiştir. Kaya ve Akin Isik'in (2021) çalışmada, çevrim içi eğitimin olumlu etkileri ile ilgili olarak, yararlılık, kurtarıcılık ve gereklilik temaları belirlenmiştir (Kaya ve Akin Isik, 2021). Parlar ve Kart (2022) ise, çevrim içi eğitimin yol ve zaman tasarrufu, teknoloji kullanımının yaygınlaşması, yeni yöntem ve metotların kullanımı ve ders içeriklerinin zenginleşmesi gibi temaları saptamıştır (Parlar ve Kart, 2022). Adak ve Koç (2022)'un çalışmada, öğretmenlerin çevrim içi eğitime yönelik eğitimin sürdürülebilmesi, ders entegrasyonunda kolaylık, kolay uyum sağlama ve geleceğe altyapı oluşturması gibi olumlu görüşleri belirttiği saptanmıştır (Adak ve Koç, 2022). Can ve Hatunoğlu'nun (2022) çalışmada ise, öğretim elemanları teknik/teknolojik anlamda gelişme ve ilerleme kat ettiklerini, bilmedikleri programları öğrendiklerini, sürecin kendilerine avantaj sağladığını ifade etmişlerdir (Can ve Hatunoğlu, 2022). Omisakin ve ark. (2024)'ün uzaktan eğitimin SWOT analizini yaptıkları çalışmada, uygulamanın güçlü yönlerinin; kısa sürede birçok öğrenciye hizmet etmesi, öğrenciler hem sınıfta hem de sınıf dışında bağlantılı eğitim alabilmeleri, teknolojik becerilerinin gelişimi, hızlı ve anında sonuçlara ulaşım ve geri bildirim; çalışma materyallerinin anlamlı kullanımı ve bağımsız öğrenmeyi teşvik ediyor olması belirlenmiştir (Omisakin vd., 2024). Çevrim içi eğitimin, hemşirelik eğitiminde daha önce kullanılmamasına rağmen hızlı bir uyum süreci ile, klinik/saha uygulamaları dahil tüm derslerin yapılandırılmasıyla pandemi döneminde eğitim-öğretim sürecine devam edilmiştir. Öğretim elemanları kısa sürede ders içeriklerini yeni yöneme göre düzenleyerek özellikle çevrim içi platformların sağladığı tüm imkanları aktif olarak kullanmışlardır. Bu süreç içerisinde klinik/saha uygulama eksiklerini tamamlamak adına çevrim içi vaka tartışmaları ve bakım planı ödev tartışmaları ile eğitim kalitesini artırdıkları görülmektedir. Ayrıca hemşirelik bakım becerilerini geliştirmeye yönelik hazırlanan beceri ve simülasyon videolarının eğitim materyallerinin zenginleşmesine de katkı sağladığı düşünülmektedir.

Katılımcılardan gelen yanıtlara göre ortaya çıkan zayıf yönler ise, yetersizlik, etkileşimsizlik, motivasyon düşüklüğü, öğrenci katılımında azalma, internet problemleri, uygulama yetersizlikleri, ölçme değerlendirme sorunu, mesleki doyumda eksiklik, iletişim zorluğu, sosyal yaşam eksikliği, teknolojik araç gereksinimleri, ekonomik güçlükler ve fırsat eşitsizliği olarak belirlenmiştir. Hemşirelik eğitiminde çevrim içi eğitimin kullanılmasında, özellikle uygulamalı dersler kapsamında öğrencilerde beceri geliştirme ve değerlendirmede öğretim elemanları kendilerini yetersiz bulduklarını ifade etmiştir. Öğrenci ile yüz yüze etkileşimde olamamak,

hem teorik bilginin hemde uygulama bilgisinin geliştirilmesinde eğitim kalitesinde düşme endişesine neden olmuştur. Çalışmamızda, öğretim elemanları çevrim içi ders yaptıklarında “boşluğa ders anlatma duygusu yaşadığını” ve bu durumun da motivasyonlarını düşürdüğünü ifade etmiştir. Çardak ve Güler (2002)’in öğretim elemanları ile yaptığı çalışmada, iletişim/ etkileşime dair sorunlar teması altında sınırlı etkileşim, kapalı öğrenci kameraları, samimiyetsiz-mekanik ortam ve fiziksel temas eksikliği; teknolojik altyapı ve yeterliğe dair sorunlar temasının altında ise; internet bağlantı sorunları, teknolojiye erişememe, ekipman yetersizliği ve öğrencilerin teknolojik hazır bulunuşluğundaki eksiklik sorunlarının yaşandığı belirlenmiştir (Çardak ve Güler, 2022). Benzer şekilde çalışmamızda da, öğretim elemanları “internet problemleri, uygulama yetersizlikleri, öğrenci bilgisini ölçme değerlendirme sorunu yaşadıklarını ve özellikle uygulama becerilerini geliştirmede çevrim içi eğitim teknolojisinin etkisiz kaldığını” ifade etmiştir. Çevrim içi eğitimin yararları ile birlikte teknik sorunların muhtemel olması, uygulamalar için gerekli altyapı ve teknik araç-gereç maliyetlerinin yüksek olması, yüz yüze eğitim etkileşiminin yeterince sağlanamaması, hem eğitici hem öğrenci için belirli bir hazır bulunuşluk gerektirmesi ve uygulamalı dersler için verimli olmaması gibi bazı sınırlılıkları da beraberinde getirmektedir. Bu paralelde öğretim elemanlarının büyük bir çoğunluğu hemşirelik eğitiminde çevrim içi eğitimin yüz yüze eğitimin yerini alamayacağı konusunda hemfikir olduklarını belirtmiştir. Omisakin ve ark. (2024)’in uzaktan eğitimin SWOT analizini yaptıkları çalışmada, uygulamanın zayıf yönlerinin; internet bağlantı sorunları, teknoloji kullanımında yetersiz kalan eğitimciler, yetersiz sayıda bilgisayar olması, ödev ve sınavlar için güvenlik ve intihal sorunları, kısa aralıklı ödev teslimlerinde öğrencinin stres baskısı gibi durumlar ortaya konmuştur. Bu sonuçlarda çalışmamızla benzerlik göstermektedir (Omisakin vd., 2024).

Hemşirelik mesleğinin odağının insan olması ve yüz yüze etkileşime önem veren kültürel yapımız bir arada düşünüldüğünde eğitiminin tamamen çevrim içi platformda yürütüldüğü uygulamalı bir disipline yönelik yukarıdaki sonucun ortaya çıkmasında etkili olduğu söylenebilir.

Fırsatlar başlığı altında ise, gelişim imkanı, dijital kaynak kullanımında artış, ekonomik yarar, bakım planı beceresinde artış, kağıt kullanımında azalma, esnek ders saatleri, ders materyallerini güncelleme imkanı, öğrenci akademik ortalamalarının yükselmesi ve öğrenci için kopya imkanı temaları belirlendi. Pandemi dönemi çevrim içi eğitimi zorunlu kılmakla beraber, eğitim teknolojisinin gelişmesi için önemli bir fırsat olmuştur. Hemşirelik eğitiminde kullanımı yaygın olmayan sanal simülasyon ve sanal gerçeklik uygulamalarının alanda gereksinimi ortaya çıkmıştır. Bu durumun, gelecekte uzun yıllar alması beklenen birçok teknolojik eğitim aracının geliştirilmesine öncülük edeceği düşünülmektedir. Ayrıca sınavların çevrim içi ortamda yapılması kağıt kullanımının azalmasını sağlamış ve ülkelere ekonomik yarar sağlamıştır. Öğrencilerin evlerinde eğitim alması -özellikle ikametgâh alanının dışında eğitim alan öğrencilerin- ailelere maddi yarar sağlamıştır. Esnek ders saatleri olması nedeniyle bazı hemşirelik öğrencilerinin çalışarak ailelerine ve kendilerine ekonomik katkı sağladıkları görülmektedir. Çevrim içi eğitimin yüz yüze eğitime kıyasla uluslararası ve şehirler arası eğitime olanak sunması, büyük kitlelere aynı anda ulaşım sağlaması, çoklu ortam araçlarının kullanımı ve en önemlisi de eğitimin devamlılığı gibi fırsatlar verdiği bilinmektedir (Çardak ve Güler, 2022; Evgin vd., 2022).

Tehditler ise aşırı iş yükü, artan ödev yükleri, yetkin olmayan mezunlar, covid yakalanma riski, internet ve elektrik kesintisi sorunları, hasta güvenliği tehdidi, çalışan güvenliği tehdidi, sağlık sorunları, özel hayatın gizliliğinin ihlali, sınav güvenlik önlemlerinin alınmaması olarak belirlenmiştir. Elçiçek’in (2022) çalışmasına benzer şekilde hemşirelik öğretim üyelerinin pandemi döneminde çevrim içi eğitim programına geçiş ile iş yüklerinin arttığı, öğrencilere verilen ve değerlendirilen ödev sayısındaki artışa bağlı hem öğreten hem de öğrenen için yorucu bir süreç yaşandığı belirlenmiştir (Elçiçek, 2022). Genç ve ark. (2020)’ da benzer şekilde çevrim içi eğitim sürecinde artan ödev yükünün bazı öğrenciler için yorucu olduğunu belirtmiştir (Genç vd., 2020). Çalışmamızda çevrim içi eğitim alan ve uygulamalarını daha sonra tamamlamak için klinik ortamda bulunan öğrencilerde beceri eksikliğine bağlı kesici-delici alet yaralanması olaylarının arttığı ifade edilmiştir. Laboratuvar beceri eğitimlerini tamamlayamayan öğrencilerin klinik ortamda bu tür risklere maruz kalması çalışan güvenliği tehdidi olarak belirtilmiştir. Ayrıca pandemi döneminde hemşirelik eğitimi alan ve verenlerin klinik ortamlarda COVID-19’a yakalanma riski nedeniyle stres yaşadıkları belirlenmiştir.

Çevrim içi eğitimin önemli tehditlerinden biri de eğitim-öğretimin değerlendirme aşamasında öğrencilerin sınavlarda kopya çekmesi, kullanılan dijital sistemde şeffaf denetlebilir önlemler alınmaya çalışılmasına rağmen kamera vb. imkanların sınırlılıkları nedeniyle bu duruma çözüm sağlayıcı olamamasına neden olmuştur. Bilgi ve becerisini yeterince geliştiremeden pandemi döneminde mezun olan öğrencilerin, meslek yaşantılarında hasta güvenliği tehdidi açısından önemli bir sorun oluşturacağı görüşü de katılımcıların çoğunluğu tarafından desteklenmiştir.

SONUÇ ve ÖNERİLER

Çalışmamız sonucunda, pandemi döneminde eğitimin devamlılığında kullanılan çevrim içi eğitim yönteminin çoğunluğu uygulamalı dersleri içeren hemşirelik eğitimi için tek başına yeterli olmadığı, yüz yüze eğitimin yerini alamayacağı ancak sağladığı yarar ve fırsatlar nedeniyle de, gerekli güncelleme ve iyileştirmelerin yapılması halinde gelecek kuşakların eğitim öğretim yaşantılarının bir bileşeni olabileceği ortaya çıkmıştır. Bu nedenle çevrim içi eğitim yönteminin, çoklu öğrenimi destekleyen yöntemler içind hemşirelerin uygulama becerilerini geliştirici ve destekleyici araçlarla desteklenerek geleceğin hemşirelik eğitim programlarına eklenmesi yönünde çalışmalar yapılması önerilmektedir.

Etik Kurul Onayı (Kurul adı, tarih ve sayı no): Türkiye’de bulunan Ankara Üniversitesi Etik Komisyonu’nun onayı (Karar No: 35/04, Karar Tarihi: 23/02/2021) alındı.

Çıkar Çatışması: Bildirilmemiştir.

Finansal Destek: Bulunmamaktadır.

Katılımcı Onamı: Öğretim elemanlarından bilgilendirilmiş onam alındı.

Yazar katkıları

Araştırma dizaynı: AAD, SK, SK

Veri toplama: AAD, SK, SK

Literatür araştırması: AAD, SK

Veri analizi: AAD

Makale yazımı: AAD, SK, SK

Teşekkür: Yazarlar, bu çalışmaya katılan tüm öğretim elemanlarına teşekkür etmektedir.

Ethics Committee Approval: Approval was obtained from Ethics Committee of Ankara University in Turkey (Decision no: 35/04, Decision date: 23/02/2021).

Conflict of Interest: Not reported.

Funding: None.

Exhibitor Consent: Informed consent was obtained from the faculty member.

Author contributions

Study design: AAD, SK, SK

Data collection: AAD, SK, SK

Literature search: AAD, SK

Data analysis: AAD

Drafting manuscript: AAD, SK, SK

Acknowledgement: The authors thank all faculty members who participated in this study.

KAYNAKLAR

- Adak, M. M., & Koç, M. (2022). COVID-19 pandemi döneminde uygulanan uzaktan eğitim sürecinde bilişim teknolojileri öğretmenlerinin deneyimlerinin incelenmesi. *Uşak Üniversitesi Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 8(1), 30–45. <https://doi.org/10.29065/usakead.1038646>
- Can, N., & Hatunoğlu, M. (2022). Covid-19 pandemi sürecinin akademisyenlere getirdiği avantajlar ve dezavantajlar: Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi örneği. *Erciyes Journal of Education*, 6(1), 44–65. <https://doi.org/10.32433/eje.1003574>
- Çardak, U., & Güler, Ç. (2022). Uzaktan eğitim ve uzaktan öğretmen yetiştirme bağlamında akademisyen uygulama, görüş ve önerileri. *Yuzuncü Yil Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Şubat Özel Sayı*, 323–353. <https://doi.org/10.33711/yyuefd.1068111>
- Cervera-Gasch, Á., González-Chordá, V. M., & Mena-Tudela, D. (2020). COVID-19: Are Spanish medicine and nursing students prepared? *Nurse Education Today*, 92, 104473. <https://doi.org/10.1016/j.nedt.2020.104473>
- Dewart, G., Corcoran, L., Thirsk, L., & Petrovic, K. (2020). Nursing education in a pandemic: Academic challenges in response to COVID-19. *Nurse Education Today*, 92, 104471. <https://doi.org/10.1016/j.nedt.2020.104471>
- Elçiçek, M. (2022). Uzaktan eğitim engelleri: Bir meta-sentez çalışması. *Üniversite Araştırmaları Dergisi*, 5(1), 35–45. <https://doi.org/10.32329/uad.937271>
- Evgin, D., Sümen, A., & Öncel, S. (2022). Hemşirelik eğitimi programındaki eğitimcilerin uzaktan eğitime yönelik algı ve görüşlerinin belirlenmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*, 15(4), 449–467. <https://doi.org/10.46483/deuhfed.943312>
- Genç, S. Z., Engin, G., & Yardım, T. (2020). Pandemi (COVID-19) sürecindeki uzaktan eğitim uygulamalarına ilişkin lisansüstü öğrenci görüşleri. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 41, 134–158. <https://doi.org/10.33418/ataunikkefd.782142>
- Hemşirelik Fakülteleri Dekanlar Konseyi. (2020). 10.04.2020 tarihli hemşirelik dekanlar konseyi toplantısı. <http://fs.hacettepe.edu.tr/hemşirelik/10.04.2020%20HEMDEK%20toplant%C4%B1%20kararlar%C4%B1.pdf>
- İlaslan, N., & Demiray, A. (2021). Koronavirüs 2019 pandemi sürecinde hemşirelik eğitimi: Belirsizlikler ve öneriler. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*, 14(2), 171–176. <https://doi.org/10.46483/deuhfed.806355>
- Kaçan, A., & Gelen, İ. (2020). Türkiye’deki uzaktan eğitim programlarına bir bakış. *Uluslararası Eğitim Bilim ve Teknoloji Dergisi*, 6(1), 1–21.
- Kaya, Y., & Akin Isik, R. (2021). The contribution and challenges of the implemented compulsory distance education system to nursing education in the first period of the COVID-19 pandemic: a qualitative study. *Journal of Education and Research in Nursing*, 18(Supp1), S76–S84. <https://doi.org/10.5152/jern.2021.67365>
- Koch, J., Andrew, S., Salamonson, Y., Everett, B., & Davidson, P. M. (2010). Nursing students’ perception of a web-based intervention to support learning. *Nurse Education Today*, 30(6), 584–590. <https://doi.org/10.1016/j.nedt.2009.12.005>

- Kutlutürk, S., & Yıkılmaz, İ. (2021). Covid-19 pandemisi uzaktan çalışma sürecinde akademisyenlerin iş stresi, tükenmişlik algısı ve kas iskelet sistemi ağrılarının incelenmesi. *Hacettepe University Faculty of Health Sciences Journal*, 8(2), 297–313. <https://doi.org/10.21020/husbfd.877088>
- Marques, F. M., Pinheiro, M. J., Alves, P. V., David, C. P., & Neves, S. (2022). *Online problem-based learning during the pandemic: SWOT analysis of the nursing student's opinion* (pp. 322–335). https://doi.org/10.1007/978-3-031-04680-3_21
- Omisakin, F., Igbinlade, A., & Raji, R. (2024). Implementation of competency-based nurse education in National Open University of Nigeria: a swot analysis. *African Journal of Educational Management, Teaching and Entrepreneurship Studies*, 12(2), 98–110.
- Özan, M., Polat, H., Gündüzalp, S., & Yaraş, Z. (2015). Eğitim örgütlerinin etkililiğinin arttırılmasında yerel yönetimler: Elazığ ili örneği. *Firat Üniversitesi Harput Araştırmaları Dergisi*, 11(2), 71–84.
- Parlar, H., & Kart, S. (2022). COVID-19 döneminde akademisyenlerin akademik motivasyon ve yayın performansının incelenmesi. *Journal of Higher Education and Science*, 12(3), 519–536. <https://doi.org/10.5961/higheredusci.1128593>
- T.C. Resmi Gazete. (2008). *Doktorluk, hemşirelik, ebelik, dış hekimliği, veterinerlik, eczacılık ve mimarlık eğitim programlarının asgari eğitim koşullarının belirlenmesine dair yönetmelik*.
- Türkiye Bilimler Akademisi. (2020). *Covid-19 küresel salgın değerlendirme raporu*.
- Vu, C.-T., Hoang, A.-D., Than, V.-Q., Nguyen, M.-T., Dinh, V.-H., Le, Q.-A. T., Le, T.-T. T., Pham, H.-H., & Nguyen, Y.-C. (2020). Dataset of Vietnamese teachers' perspectives and perceived support during the COVID-19 pandemic. *Data in Brief*, 31, 105788. <https://doi.org/10.1016/j.dib.2020.105788>
- World Health Organization. (2024). *WHO Coronavirus (COVID-19) Dashboard > About [Dashboard]*. <https://data.who.int/dashboards/covid19/about>
- Yıldırım, K. (2010). Raising the quality in qualitative research. *İlköğretim Online*, 9(1), 79–92.
- Yılmaz İnce, E., Kabul, A., & Diler, İ. (2020). The opinions of academicians on distance education during the COVID-19 pandemic. In İ. Sahin & M. Shelley (Eds.), *Educational Practices during the COVID-19 Viral Outbreak: International Perspectives* (pp. 107–119). ISTES Organization.
- Yüksek Öğretim Kurulu. (2020a). *Basın açıklaması*. <https://www.yok.gov.tr/Sayfalar/Haberler/2020/YKS%20Ertelenmesi%20Bas%C4%B1n%20A%C3%A7%C4%B1klamas%C4%B1.aspx>
- Yüksek Öğretim Kurulu. (2020b). *Koronavirüs (COVID-19) bilgilendirme notu:1*. https://www.yok.gov.tr/Sayfalar/Haberler/2020/coronavirus_bilgilendirme_1.aspx
- Yüksek Öğretim Kurulu. (2020c). *YÖK'ten hemşirelik programlarındaki son sınıf öğrencileri için alınan yeni karar*. <https://www.yok.gov.tr/Sayfalar/Haberler/2020/hemsirelik-programlarindaki-ogrencilere-uzaktan-egitim-imkani.aspx>